

Hvad gemmer sig på loftet?

Af Anders Moltke

"Jeg kom en dag op til Ernst Jensen i skoven og i samtalens løb, - saa jeg under et træ at der lå nogle gamle fliser, jeg spurgte hvad det var for noget - Ernst sagde - det er fra Hals kirkegulv - de har lagt som gulv i vor bryggers, men vi har fået nyt gulv og nu ligger det gamle saa her, denne interessante oplysning fortalte jeg til en ven, - Svend Larsen - også kaldet museums Svend,- dertil svarede han, jeg ved hvor Hals kirkedør er,- efter denne overraskende oplysning - fortalte han, - Jeg har tjent som karl hos Vanderskrog og oppe over en gang i stalden ligger der en dør som loft og som blev kaldt Hals kirkedør, jeg blev selvfølgelig meget interesseret - og talte flere gange med Karl Richardt Vanderskrog og var ude hos ham og saa det af døren der var synlig, der var godt med halm omkring den, - Karl Richardt sagde at det var rigtigt, at tilbage i slægten var denne dør altid blevet kaldt Hals kirkedør"

Johs. Jensen

Hals kirkedør på findes på høloftet af Vanderkrogs ejendom. På billedet ses ejendommens nuværende ejer, Henning Johansen, sammen med historiens ophavsmand, Johs. Jensen

Uden forudgående kendskab til denne historie fik jeg døren indleveret på konserveringsværkstedet engang tilbage midt i 1990'erne. Døren er fremstillet af 3 brede egetræsplanker, ca. 3 cm i tykkelse, godt 2 m lang og ca. 1 m bred. Den daværende museumsinspektør fortalte, at denne plankedør efter sigende skulle være Hals Kirkedør, men at der ikke var belæg for det, og at det i øvrigt ikke var sikkert, at de ville ofre konserveringstimer på den.

Jeg skulle i første omgang kun give et bud på, hvor mange timer, der ville gå med at rense døren. Efter at have læst ovenstående beretning fra Johs. Jensen tror jeg, alle vil kunne forestille sig, hvilken for-

fatning døren var i. Den var kraftigt tilsmudset, der var store kager af skidt og møg, og træet havde været angrebet af råd og er meget nedbrudt i områder.

Nærbillede af dør før rensning. Der ses tydelige halm- og græsrester på overfladen.

Under gennemgangen af døren kom der et årstal til syne, -1706- var der skåret ned i træet, hvor der tidligere havde siddet en revle på tværs af de 3 svære egeplanker. Se, nu syntes konservatoren også, at det begyndte at blive interessant.

Hals Kirke på Læsø eksisterer ikke længere. Kirken faldt sammen omkring år 1730 p.g.a. sandflugten.

Der skulle gå syv år, hvor døren stod opmagasineret på NAK, inden der igen blev vakt interesse for den. Det var, da Kirsten Gjedsted blev ansat som ny museumsinspektør på Læsø og blev gjort bekendt med døren, vi havde stående på konserveringsværkstedet. Kirsten Gjedsted tog straks kontakt til museumsinspektør Viggo Petersen fra Aalborg Historiske Museum, der har en stor viden om bl.a. kirker, og bad ham om at kigge på døren. Viggo Petersens vurdering lød, at det var "overvejende sandsynligt", at der var tale om en kirkedør. Dørens størrelse og form var i overensstemmelse med, hvad man kunne vente af en kirkedør. Samtidig konkluderede Viggo Petersen: "at det må være en indgangsdør til en bygning, da den, som det var almindeligt, var tjæret på ydersiden og malet på indersiden". Med denne vurdering blev konserveringen af døren igangsat.

Konservering

Alene rensningen af døren var meget omfattende. I første omgang blev overfladen renset med diverse børster, pensler, skalpel og andet værktøj, der anvendes til at løsne snavs, samtidig med at overfladen blev støvsuget. På denne måde fjernes alt skidt, der kan bearbejdes tørt. Derefter blev overfladen inddelt i felter, der blev vasket ét ad gangen. Felterne må ikke være større, end at man kan nå at fjerne vandet, inden det trænger ned i overfladen. I dette tilfælde, hvor materialet er nedbrudt træ, skal

der arbejdes særligt varsomt. Nedbrudt træ, der påvirkes af fugt eller vand, suger som en svamp og bliver meget blødt i overfladen. For at forkorte den tid træet er udsat for fugt, tilsættes der ethanol til vandet. Derved fordampes vandet hurtigere. Ved hjælp af vaskemetoden er det muligt at fjerne store mængder fastgroet skidt. Under renseprocessen er det vigtigt, at vandet fjernes hurtigt fra overfladen. Jeg anvender kraftigt sugende papir eller stof til at opsamle det beskidte vand med.

Under rensningen fandt jeg imidlertid noget spændende. Det skulle vise sig, at der under et tykt lag skidt, var spor efter hundredevis af nagler, der var banket ind i døren. Små sylskarpe egetræsnagler på 15-30 mm.

Døren har sandsynligvis været sognets opslagtavle, og hver gang der var en officiel meddelelse, blev der opsat en seddel på døren. Hertil havde man benyttet naglerne som datidens tegnestift. Man kan forestille sig, at der har stået en æske med færdige nagler i kirken, for de er meget ensartede i udformningen.

Område med mange nagler og huller efter nagler.

Døren er efterbehandlet med paraffinolie tilsat lugtfri petroleum. Løse og revnede trædele er limet med varm harelim. Læsø Museum forventer, at døren skal udstilles på Museumsgården i løbet af foråret 2004.

Dørens bemalede bagside

Dørens forside med rester af tjære

